

3. Як Prozorro та Є-Data допомагало робити бюджет прозорим: дивіться у «Хроніках відкритих даних. PROZORRO ІНФОБОКС. URL: <https://infobox.prozorro.org/articles/yak-prozorro-ta-ye-data-dopomagalo-robity-byudzheth-prozorim-divitsya-u-hronikah-vidkritih-danil>

4. Цифрова трансформація громад: інструменти та рішення. Всеукраїнська Асоціація ОТГ. URL: <https://hromady.org/cifrova-transformaciya-gromad-instrumenti-ta-rishennya/>

Власюк О. С.,
д.е.н., професор,
Національний інститут стратегічних досліджень
Березівський Я. П.,
к.е.н., доцент,
Львівський національний університет ветеринарної
медицини та біотехнологій імені Степана Ґжицького

ІННОВАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ РОЗВИТОК ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

За нинішньої критично складної ситуації повномасштабної війни та формування засад повоєнного відновлення України особливої ваги набуває проблема забезпечення національної безпеки на всіх рівнях управління. Територіальні громади як базова ланка адміністративно-територіального устрою відіграють ключову роль у підтримці стійкості держави, збереженні соціально-економічної стабільності та забезпеченні життєдіяльності населення. У цьому контексті інноваційно-технологічний розвиток громад слід розглядати, по-перше, як фактор економічного зростання, а, по-друге, важливий інструмент зміцнення національної безпеки, підвищення адаптивності до кризових викликів і зниження вразливості до зовнішніх і внутрішніх загроз [1,с.118-122].

Сучасні виклики, зокрема військова агресія, кіберзагрози, енергетична нестабільність, руйнування інфраструктури та демографічні дисбаланси, зумовлюють необхідність переходу до нової моделі розвитку територіальних громад з широким впровадженням інноваційних технологій, цифровізацією управління та розвитком людського потенціалу. Саме інноваційно-технологічна складова здатна забезпечити ефективне функціонування громад навіть в умовах обмежених ресурсів і підвищених ризиків.

Інноваційно-технологічний розвиток територіальних громад доцільно розглядати як процес системного впровадження нових знань, технологій, організаційних рішень та управлінських підходів, спрямованих на підвищення ефективності використання ресурсів, якості життя населення та конкурентоспроможності територій. Йдеться безпосередньо про технологічні інновації (цифрові платформи, автоматизація, smart-рішення), але й про інституційні зміни, розвиток підприємництва, формування інноваційної екосистеми. При тому, провідними компонентами такого розвитку доцільно вважати:

- цифрову трансформація управління (електронне врядування, відкриті дані, цифрові сервіси);
- розвиток інноваційної інфраструктури (технопарки, бізнес-інкубатори, коворкінги);
- підтримку малого та середнього бізнесу, особливо у високотехнологічних сферах;
- впровадження енергоефективних і екологічних технологій;
- розвиток людського капіталу через освіту, підвищення кваліфікації та цифрові навички.

Зараз в Україні особливої актуальності набуває концепція «розумних громад», яка передбачає інтеграцію інформаційно-комунікаційних технологій у всі сфери життєдіяльності, а саме від управління транспортом і енергетикою до безпеки та соціальних послуг [2,с.81-90].

Додамо, що інноваційно-технологічний розвиток територіальних громад безпосередньо пов'язаний з забезпеченням ключових складових національної безпеки: економічної, соціальної, енергетичної, інформаційної та екологічної.

Так, по-перше, економічна безпека громад зміцнюється через диверсифікацію економіки, розвиток локального виробництва та залучення інвестицій у високотехнологічні сектори. Це знижує залежність від зовнішніх факторів і підвищує стійкість до криз.

По-друге, соціальна безпека забезпечується завдяки підвищенню якості життя населення, створенню нових робочих місць і розвитку соціальної інфраструктури. Інноваційні підходи в освіті, охороні здоров'я та соціальних послугах сприяють формуванню згуртованого і стійкого суспільства.

По-третє, енергетична безпека громад може бути значно посилена через впровадження відновлюваних джерел енергії, децентралізованих енергетичних систем і технологій енергозбереження. Це особливо важливо в умовах руйнування енергетичної інфраструктури.

По-четверте, інформаційна безпека набуває критичного значення у зв'язку з гібридними загрозами. Цифровізація управління повинна супроводжуватися впровадженням сучасних систем кіберзахисту та формуванням культури інформаційної безпеки.

По-п'яте, екологічна безпека забезпечується через впровадження «зелених» технологій, управління відходами та раціональне використання природних ресурсів.

Відповідно, інноваційно-технологічний розвиток повноцінно вважаємо мультиплікативним фактором, який одночасно впливає на різні аспекти національної безпеки [3].

Однак, попри значний наявний значний потенціал, територіальні громади України стикаються з рядом системних проблем, що стримують інноваційно-технологічний розвиток. Серед них виділимо:

- недостатній рівень фінансового забезпечення та обмежений доступ до інвестиційних ресурсів;
- нерівномірність розвитку громад і значні регіональні диспропорції;
- низький рівень цифрової грамотності населення та управлінського

персоналу;

- відтік кваліфікованих кадрів;
- слабку інтеграція науки, бізнесу та влади;
- недостатній рівень інституційної спроможності органів місцевого самоврядування.

Окрім того, війна суттєво ускладнює реалізацію інноваційних проєктів через руйнування інфраструктури, підвищені ризики та невизначеність.

Відтак, для активізації інноваційно-технологічного розвитку територіальних громад у контексті забезпечення національної безпеки необхідно реалізувати комплекс узгоджених заходів державної політики. Передусім важливим є формування ефективної системи фінансової підтримки інновацій, включаючи державні програми, гранти, пільгове кредитування та механізми державно-приватного партнерства.

Як наступний напрям визначимо забезпечення розвитку цифрової інфраструктури, зокрема доступу до швидкісного інтернету, цифрових платформ і сервісів.

По-третє, необхідно стимулювати розвиток людського капіталу через реформування освіти, підтримку STEM-напрямів і розвиток системи безперервного навчання.

Окрім того, важливо посилити інституційну спроможність громад шляхом підвищення кваліфікації управлінців, впровадження сучасних методів стратегічного планування та управління проєктами.

Врешті-решт, доцільним вважаємо й розвиток регіональних інноваційних екосистем, що об'єднують органи влади, бізнес, науку та громадськість.

Отримані результати дають підстави для наступних висновків. Так, інноваційно-технологічний розвиток територіальних громад є ключовим чинником зміцнення національної безпеки України в сучасних умовах. Він забезпечує підвищення економічної стійкості, соціальної стабільності, енергетичної незалежності та інформаційної захищеності держави.

Успішна реалізація інноваційної моделі розвитку громад потребує системного підходу, який поєднує державну підтримку, активну участь місцевого самоврядування, бізнесу та громадянського суспільства. Особливу роль у цьому процесі відіграє розвиток людського капіталу та формування інноваційної культури.

За повоєнного відновлення України саме територіальні громади можуть стати драйверами інноваційного зростання та основою формування нової, більш стійкої та безпечної економіки.

Список використаних джерел

1. Васильців Т. Г., Куницька-Іляш М. В., Мульська О. П., Березівський Я. П. Формування концепційних положень державної політики вдосконалення інституційного забезпечення інноваційно-технологічної конкурентоспроможності та економічної безпеки держави. *Development Service Industry Management*, 2025. № 1. С. 118-122
2. Васильців Т. Г., Мульська О. П., Шопська Ю. К. Засоби фінансового

контролю розвитку об'єднаних територіальних громад. *Регіональна економіка*. 2021. Вип. 1. С. 81-90

3. Васильців Т. Г., Мульська О. П., Бараняк І. Є. Методико-концептуальні засади інноваційно-інклюзивного розвитку соціальної сфери регіону: виклики цифровізації і смарт-спеціалізації. *Академічні візії*. 2025. Вип. 48. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/2333>

Дров'яніков М. Р.,

здобувач вищої освіти на бакалаврському рівні

Самарічева Т. А.,

к.е.н., доцент

керівник відділу навчально-методичного забезпечення, доцент кафедри фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

м. Хмельницький

СПІВВІДНОШЕННЯ ВЛАСНИХ ДОХОДІВ І МІЖБЮДЖЕТНИХ ТРАНСФЕРТІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЯК ІНДИКАТОР ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

У сучасних умовах розвитку бюджетної системи України все більшої уваги потребує оцінка фінансової спроможності територіальних громад. Важливим показником є співвідношення власних доходів місцевих бюджетів і міжбюджетних трансфертів, оскільки зазначений індикатор відображає рівень фінансової автономії громад, їхню здатність самостійно формувати дохідну базу, а також ступінь залежності від державної підтримки. Водночас аналітична оцінка не обмежується лише визначенням загального обсягу доходів, а дає змогу ідентифікувати джерела їх формування та виявити ключові фактори зростання фінансових ресурсів.

При цьому структура доходів місцевих бюджетів має ключове значення, адже саме вона визначає рівень їх фінансової незалежності. Чим більша частка власних надходжень, тим стійкішою є громада у фінансовому плані, тоді як значна залежність від трансфертів свідчить про обмежені можливості самостійного розвитку. Тому важливо не лише оцінити загальний обсяг доходів, а й проаналізувати їх співвідношення та динаміку змін.

Узагальнені показники доходів місцевих бюджетів та міжбюджетних трансфертів наведено в таблиці 1, де показано їх обсяги у I кварталі 2025 та 2026 років і зміни за цей період. На основі цих даних далі здійснюється аналіз структури доходів і основних тенденцій їх формування.

Таблиця 1. Структура доходів місцевих бюджетів та міжбюджетних трансфертів у I кварталі 2025-2026 років

Стаття доходів	2025, млн.грн	2026, млн.грн	Зміна, %
ПДФО	63 885,2	75 925,3	18,8
Єдиний податок	19 767,2	21 820,5	10,4